

De toestand in de Golf

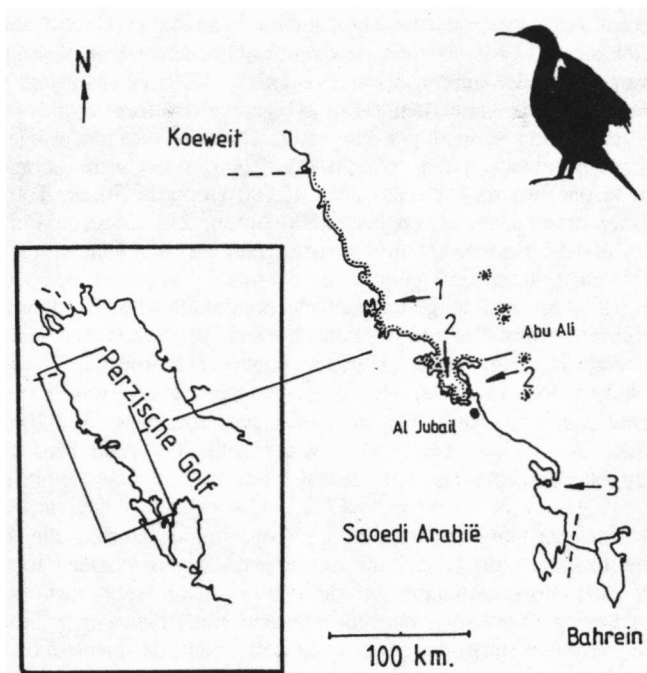
The situation in the Gulf

De ondiepe Perzische Golf is bekend om zijn biologische rijkdom. Er is een grote variatie aan biotopen te vinden, variërend van zandstranden tot rotskusten,

van wadvlakten tot lage mangrovebossen en van koraalriffen tot zeegrasvelden. Tijdens doortrek en in de winter maken enkele miljoenen steltlopers gebruik van de vele waddengebieden en naast de endemische Socotra Aalscholvers *Phalacrocorax nigrogularis* broeden er tienduizenden sterns in vijf soorten, komen er jaarlijks tienduizenden zeeschildpadden aan land om zich voort te planten en is er een (nog) gezonde populatie van de wereldwijd bedreigde Indische Zeekoe *Dugong dugon*. Bovendien komen er diverse soorten dolfijnen en zo'n vijftien soorten zeeslangen voor. Het spreekt vanzelf dat men het hart vasthield toen bekend werd dat er als gevolg van de oorlog tussen Irak en Koeweit enorme hoeveelheden olie in zee terecht kwamen.

Na een verkennende studie in maart vertrok begin april 1991 een groep van de International Council for Bird Preservation (ICBP), gesteund door de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB), de Werkgroep Internationaal Waden watervogelonderzoek (WIWO) en de National Commission for Wildlife Conservation and Development (NCWCD), naar de Saoedische Golfkust, om de gevolgen van de olie vast te stellen voor zeevogels en doortrekkende steltlopers. Aanvankelijk werd gevreesd dat de olie, die vanaf ongeveer 18 januari 1991 in zee stroomde, de gehele kust zou bedekken. Dit bleek echter niet het geval te zijn: van de ruim 500 kilometer lange Saoedische Golfkust werd uiteindelijk 200 kilometer bevuild, doordat de olie werd ingevangen door het uitstekende schiereiland Abu Ali (figuur 1). De schattingen omtrent de hoeveelheden olie die in zee zijn gekomen liepen uiteen van ongeveer 2.4 miljoen ton tot, later, ongeveer een half miljoen ton. Naar aanleiding van de resultaten van de maartexpeditie werd besloten om drie gebieden onder de loupe te nemen: een volledig beoiled gebied in het noorden, een "schoon" gebied in het zuiden en een gebied er tussenin, daar waar de olie haar zuidgrens bereikte (Abu Ali). Op deze drie plaatsen lagen uitgestrekte moddervlakten en verwacht kon worden dat ze tijdens de doortrekperiode bezocht zouden worden door grote aantallen vogels. Ongelukkigerwijs werd een week voor onze aankomst een uitgestrekt getijdegebied nabij Abu Ali door een grote olievlek in bezit genomen, waarmee het definitief ongeschikt werd voor vogels. Gedurende april en mei voerden we regelmatig hoog- en laagwatertellingen uit om een indruk te krijgen van aantallen en doortrek van steltlopers en hun verspreiding. Door middel van 'oliepercentage-scores' bij steltlopers, reigers, meeuwen en sterns werd een beeld verkregen van het aantal met olie bevuilde vogels. Bovendien werden steltlopers gevangen en geringd om, naast gebruikelijke zaken als het verzamelen van biometrische gegevens, meer gedetailleerde informatie te verkrijgen over de (effecten van) oliebevuiling. Vanaf half mei werd ook aandacht besteed aan broedende sterns en eind mei-begin juni werden diverse kolonies geïnventariseerd.

De eerste kennismaking met de kust was schokkend: uitgestrekte baaien waren volledig zwart en dood en omringd door eveneens zwarte plakkende en vetstinkende kwelders. Op de schone wadvlaktes waren overal steltlopers in de weer en vrijwel nergens was een groepje zonder olie te zien. Op de ter plaatse veelal smalle zandstranden lagen dikke plakkaten olie en zonder enige moeite waren

figuur 1. Ligging van de drie studiegebieden (nummers 1,2 en 3) langs de Saoedi-sche Golfkust. De gestippelde lijn geeft de met olie bevuilde kust aan.

figure 1. Situation of the three study areas (numbers 1,2 and 3) along the Saudi Gulf coast. The dotted line indicates the oil fouled area.

zwart ingepakte Futen *Podiceps cristatus*, Geoorde Futen *P. nigricollis*, Aalschol- vers *Phalacrocorax carbo* en Socotra Aalschol- vers te vinden. Dit waren dan ook de soorten die vermoedelijk de zwaarste klappen hadden gehad. Tijdens de olieslachtoffertellingen in maart werden eenmaal op één kilometer strand zelfs 120 aangespoelde Geoorde Futen gevonden, een soort die in het verleden vanaf de kust slechts sporadisch te zien was geweest.

In Al Jubail werd in januari vermoedelijk het eerste vogelopvangcentrum van het Arabische schiereiland opgezet, waar in de loop van de daarop volgende maanden vele honderden vogels binnen werden gebracht en schoongewassen. Veel militairen die hier voor de oorlog aanwezig waren hebben tijdens hun verblijf in Saoedi Arabië uitsluitend vogels gewassen! De schoonmaakacties leken met name succesvol voor beide soorten aalschol- vers en het minst voor de Futen. Met auto's werden dagelijks zandstranden afgezocht om beoliede vogels te vangen en naar het opvangcentrum te brengen. Uiteraard konden tijdens deze zoekacties vele dramatische tafereelen worden aanschouwd, zoals bijvoorbeeld een

pikzwarte Socotra Aalscholver die op vijf kilometer van de kust werd aangetroffen en in paniek steeds verder landinwaarts rende. Om een indruk te krijgen van de omvang van de ramp werden in maart enkele tellingen van dode vogels uitgevoerd. De dichtheden varieerden op de 42 getelde stukken strand van 2 tot 140 met een gemiddelde van 12 per kilometer. Daaruit werd de, mogelijk wat gewaagde, conclusie getrokken dat zo'n 20.000-30.000 vogels waren omgekomen als gevolg van de olie, waaronder maar liefst 12.000 Geoorde Futen. Tot en met mei waren in het opvangcentrum ongeveer 200 Futen, 240 Geoorde Futen, 400 Aalscholvers en 600 Socotra Aalscholvers binnengebracht, waarvan er respectievelijk ongeveer 5, 24, 200 en 350 geringd en al met behulp van een heliocopter weer in vrijheid konden worden gesteld, enkele honderden kilometers ten zuiden van de oliegebieden. Naast de futen en aalscholvers werd een keur van andere dieren in het opvangcentrum binnen gebracht: ongeveer 12 reigers, 5 eenden, 25 meeuwen, 5 sterns, 15 steltlopers, enkele zangvogels en een enkele pikzwarte Kwartel *Coturnix coturnix*! - maar ook 5 zeeschildpadden, meer dan 20 zeeslangen en zelfs een Vos *Vulpes vulpes*. Voor zover bekend werden geen zeezoogdieren door de olie getroffen en ook de Dugongs bleven gelukkig gevrijwaard van olie.

Een "geluk" bij het "ongeluk" waren de hoge temperaturen, die er voor zorgden dat de toxische stoffen snel uit de olie verdwenen. Nadelig was echter dat juist door deze hoge temperaturen de olie dagelijks weer zacht werd en vogels keer op keer gevaar liepen bevuild te raken. Inderdaad liepen de percentages met olie bevuilde sterns langzaam op, ook nadat de meeste olie in de nabije omgeving van zee verdwenen leek te zijn. De sterns waren over het algemeen met name op de onderstaartdek- veren bevuild, waarschijnlijk doordat ze in de olie hadden gestaan en vervolgens in de vlucht de veren bevuilden met hun poten. Daarna poetsten ze de olie verder over hun verenkleed uit, iets wat ook bij andere vogelsoorten werd vastgesteld. Overigens valt te verwachten dat deze geringe bevuiling geen grote invloed zal hebben op de overlevings- kansen van de sterns. Op de eilanden werd eveneens vastgesteld dat de olie ook later nog gevaarlijk kon zijn: jonge Bengaalse *Sterna bengalensis* en Kuifsterns *S. bergii* verzamelden zich in crèches op het strand en raakten, zelfs nog voor ze hun eerste vlucht hadden gemaakt, al met olie besmeurd.

Overigens werden begin juni de sterns op vijf eilanden geteld, met als resultaat ruim 75.000 paren sterns in vier soorten. Verreweg de algemeenste soort was de Brilstern *S. anaethetus* met meer dan 40.000 paren, gevolgd door Bengaalse, Witteugel- *S. repressa* en Kuifstern. Saunders *S. saundersi* en gewone Dwergsterns *S. albifrons* werden niet broedend aangetroffen. Deze moeilijk te onderscheiden soorten broeden vermoedelijk al eerder in het jaar, verspreid langs de kust of in het binnenland en waarschijnlijk zal het nog lang duren voordat er een zinnige schatting van het aantal broedparen van beide soorten in Saoedi Arabië kan worden gemaakt.

Nadat bekend werd dat de Saoedische kusten bedreigd werden door olie boden vele buitenlandse organisaties hulp aan. Hieronder waren diverse bedrijven

die de olie te lijf gingen met bulldozers en meer geavanceerde opruimmethodes. Hoewel op een aantal plaatsen het opruimen volkomen zinloos leek, was het op andere plaatsen zeer nuttig: op het eiland Karan werd een slordige 24.000 m³ olie opgeruimd (naast een ongehoorde hoeveelheid angespoelde troep) en het grootste deel van het eiland was schoon toen de sterns en schildpadden er arriveerden. Op vele plaatsen langs de kust waren de restanten van oudere olielozingen te zien als harde asfaltlagen, die vaak geheel of gedeeltelijk onder het zand gestoven of overgroeid waren. Ook was te zien dat de natuur zelf al druk in de weer was om althans de zichtbare gevolgen van deze olieramp weg te werken: met name vanuit de lucht zagen we op de overigens zwarte vlaktes lichte zandplekken die het werk waren van krabben, die hun door het getij voortdurend dichtspoelende holen open moesten houden en op deze wijze langzaam de olie dispergeerden en onder spitten. Voor de Socotra Aalscholvers ziet de toekomst er ondertussen niet rooskleurig uit: enerzijds krijgen ze voortdurend de ene laag olie na de andere over zich heen, anderzijds zijn in ieder geval inmiddels enkele van de grotere broedkolonies bezet door militaire installaties en daarom verlaten. Zo wordt aan alle kanten geknabbeld aan de natuur van de Perzische Golf. Het is te hopen dat de National Commission for Wildlife Conservation and Development (NCWCD) de Saoedische overheid tijdig kan bewegen tot beschermen van de gehele Golf, voordat de Socotra Aalscholver voorgoed van de aardbodem is verdwenen.

Summary In April and May 1991 a group of ornithologists, sent by the International Council of Bird Preservation (ICBP) and supported by the Royal Society for the Protection of Birds (RSPB), the Dutch Foundation Working Group International Wader and Waterfowl Research (WIWO) and the Saudi National Commission for Wildlife Conservation and Development (NCWCD), visited the Saudi Arabian Gulf coast in order to assess the impact of the oil, spilled because of the war by Kuwait oil springs, on migrating waders and seabirds. The rich environment of the Persian Gulf is little studied but is known to hold large populations of five tern species, the near-endemic and slowly declining Socotra Cormorant and, among others, Dugongs, sea-turtles and dolphins. The oil covered about 200 kilometers of the coast, south to the peninsula of Abu Ali (figure 1). Large intertidal mudflats were covered by oil as well and became useless to waders and other birds. By carrying out high tide and low tide counts in three different study areas -one completely oil fouled, one without oil and one "in between" (figure 1)- information was gathered about numbers and distribution of waders. Moreover, oilscore percentages were gathered in the field on herons, waders, gulls and terns and waders were captured and ringed to get detailed information about the possible effects of oil fouling. From the middle of May onwards tern colonies were visited and counted. The species which appeared to be most affected were Great Crested and Black-necked Grebe and Great and Socotra Cormorant. On basis of counts of corpses along the coast an estimated 20,000-30,000 birds have died, including about 12,000 Black-necked Grebes.

From January onwards several hundreds of birds were brought in to the quickly improvised bird hospital, mainly Great Crested (200) and Black-necked (240) Grebes and Great (400) and Socotra (600) Cormorants. Of the two latter species approximately 200 and 350 respectively could be released after being treated (and ringed), of the former two species virtually none. The oil quickly became non-toxic but remained dangerous to birds because of the high ambient temperatures. Although most adult terns were just slightly affected, juveniles of Crested and Lesser Crested Terns, gathered together on the beach in crèches, were seen becoming oiled even before fledging. Over 75,000 pairs of breeding terns were counted in five colonies, the most numerous being Bridled and Lesser Crested Terns. The still continuing oil spills are of great concern and it is hoped that the Saudi government will take action and protect its coastal habitats before it is too late.

Guido O. Keijl, Stephensonstraat 15/1, 1097 BA Amsterdam